

## I. HƯỚNG DẪN CHUNG

### 1. Lưu ý về đề thi

Đề bài gồm 02 câu, dựa trên việc đọc hiểu ngữ liệu, thí sinh cần đáp ứng yêu cầu cơ bản như sau:

- Câu 1 nhằm kiểm tra những hiểu biết và kỹ năng làm bài nghị luận xã hội;
- Câu 2 nhằm kiểm tra kiến thức văn học và kỹ năng làm bài nghị luận văn học, yêu cầu thí sinh bàn luận về khả năng “đánh thức ngôn ngữ”, dẫn đến “đánh thức tâm hồn con người” của văn học, từ đó, đề xuất giải pháp để làm cho văn học “thích nghi với đời sống hiện đại”, không bị phụ thuộc vào công nghệ.

### 2. Lưu ý về cách chấm

- Dựa trên hướng dẫn cụ thể, giám khảo đánh giá linh hoạt nội dung và kỹ năng làm bài của học sinh. Cần khuyến khích những thí sinh:

+ Làm bài có cảm xúc; diễn đạt tốt; trình bày vấn đề một cách có hệ thống, lập luận chặt chẽ, lí lẽ sắc sảo, dẫn chứng đa dạng, tiêu biểu; có thể định dạng văn bản theo những kiểu khác nhau (trừ thơ) miễn là bám sát yêu cầu của đề và có sức thuyết phục.

+ Có cách nhìn nhận vấn đề theo quan điểm riêng, có những tìm tòi, sáng tạo riêng.

- Giám khảo không quy tròn điểm thành phần của từng câu và điểm của bài thi.

## II. HƯỚNG DẪN CỤ THỂ

Câu	Nội dung	Điểm
	<b>VIẾT BÀI NGHỊ LUẬN XÃ HỘI</b>	<b>4,0</b>
	<b>Yêu cầu chung</b> 1. Đảm bảo yêu cầu cơ bản về cấu trúc bài nghị luận xã hội. 2. Đảm bảo chuẩn chính tả và ngữ pháp tiếng Việt. Có cách hành văn mạch lạc, thuyết phục. 3. Đánh giá cao bài viết có cách lập luận hợp lý, thuyết phục, diễn đạt mạch lạc, hấp dẫn, dẫn chứng phong phú, có tính sáng tạo. 4. Thí sinh cần nắm bắt được nội dung chính của văn bản là hành trình từ xa lạ đến gần bó của hai hình tượng đôi đá ong và cây bạch đàn, qua đó thể hiện sự đồng hành, nâng đỡ lẫn nhau để cùng tìm thấy giá trị, ý nghĩa tồn tại để giải thích, xác định đúng vấn đề cần bàn luận.	<b>1,0</b>
	<b>1. Thí sinh chọn câu hỏi về sự cống hiến lặng thầm</b>	<b>3,0</b>
	<b>Giải thích và xác định đúng vấn đề cần bàn luận:</b> sự cống hiến lặng thầm và khả năng được ghi nhận. - Sự cống hiến lặng thầm, đến mức kẻ khác phải nói thay, “qua mùi hương lặng lẽ của bạch đàn”. - Sự chuyển biến lâu dài hàng thế kỷ và dữ dội đến mức đòi trở hóa thành đất mà khi cát lồi, chỉ bày tỏ bằng mùi hương nhẹ bằng, vô hình, vô thanh.	<b>0,5</b>
<b>1</b>	<b>Bàn luận, chứng minh vấn đề 1: Có khả năng được lắng nghe?</b> - Trong xã hội, mọi sự chuyển hóa để cống hiến đều nên được lắng nghe và ghi nhận. Về cơ bản, cống hiến chân chính không xuất phát từ mong muốn được ghi nhận hay báo đáp. Nhiều người xem cống hiến như một nghĩa vụ, một lý tưởng và thực thi nó như một mệnh lệnh của lương tâm. - Vì không cần được ghi nhận nên người ta không có nhu cầu nói về nó nhưng trong một xã hội lạnh nhạt, sự cống hiến lặng thầm, không đòi hỏi báo đáp ấy rất cần được ghi nhận. Ghi nhận sự cống hiến của cá nhân chính là: + Đảm bảo sự công bằng xã hội; + Thắt chặt sự kết nối cộng đồng qua tri ân; + Khẳng định giá trị của những chuẩn mực đạo đức trong xã hội.	<b>1,0</b>

	<p>- Chúng ta không biết được sự chuyển hóa, hi sinh lặng thầm của đôi đá ong có được lắng nghe, ghi nhận không. Tuy nhiên, nếu tin vào điều tốt đẹp của cuộc sống, thì hẳn là qua làn hương rất nhẹ của bạch đàn, nổi nhọc nhằn, hi sinh của đá phải được lắng nghe và ghi nhận.</p>	
	<p><b>Bàn luận, chứng minh vấn đề 2: Sự hi sinh của thế hệ trước có phải là quy luật tự nhiên?</b>          - Thế hệ nào có nghĩa vụ, trách nhiệm trong giới hạn điều kiện của thế hệ ấy.          - Sự hi sinh của thế hệ trước, nếu có, nên được xem là một lựa chọn có ý thức, có trách nhiệm hơn là quy luật tự nhiên, tất yếu.          - Không nên mặc định rằng sự hi sinh của thế hệ trước để thế hệ sau nảy nở, phát triển là tất yếu, có tính chất nghĩa vụ. Sự hi sinh, nếu có, phải được ghi nhận và biết ơn đúng mực. Hi sinh và tri ân cũng là cơ sở để cố kết một cộng đồng bền chặt.</p>	1,0
	<p><b>Mở rộng, phản đề, liên hệ bản thân:</b>          - Trong thời kỳ truyền thông phát triển như hiện nay, sự công hiến “ồn ào” chưa chắc đã là công hiến.          - Sự lẫn lộn giá trị ảo và thật này, một mặt, lấn át những công hiến thực chất; mặt khác, cũng đòi hỏi những công hiến thực chất càng phải được ghi nhận để gìn giữ niềm tin của cộng đồng.</p>	0,5
	<p><b>2. Thí sinh chọn câu hỏi về giá trị của sự tương giao và biết ơn</b></p>	<b>3,0</b>
	<p><b>Giải thích và xác định đúng vấn đề cần bàn luận:</b> ý nghĩa, giá trị của sự tương giao và lòng biết ơn; liên hệ đến bối cảnh xã hội công nghệ, con người giảm tương tác với nhau.          - Tương giao trong trường hợp đôi đá trọc và cây bạch đàn non của bài thơ là sự gặp gỡ và kết nối giữa những cá thể tưởng như không có mối quan hệ nào.          - Sự sòng phẳng, hai bên cùng có lợi xác lập một mối quan hệ ngang hàng, rõ ràng, đong đếm được; ngược với biết ơn, có một bên trao đi giá trị và một bên có lòng biết ơn giá trị nhận được.          - Tuy nhiên, trong cuộc sống, có nhiều mối quan hệ mà hai khái niệm này không nhất thiết phải đối nghịch nhau. Trong mỗi quan hệ ấy, các bên rõ ràng, minh bạch, sòng phẳng trong những giá trị vật chất nhưng vẫn chọn thái độ biết ơn, tương kính đối tượng đã nhận ra hoặc giúp mình khám phá tiềm năng của mình.</p>	0,5
	<p><b>Bàn luận, chứng minh vấn đề 1: Biết ơn hay sòng phẳng?</b>          - Trong tự nhiên, cây cối cần đất đai để sinh sôi; ngược lại, một số loại đất trở nên màu mỡ hơn do tác động của các loại cây trồng đặc thù. Trong điều kiện tự nhiên, sự tương giao giữa cây và đất có thể hoàn toàn mang tính “sòng phẳng”, cộng sinh, đôi bên cùng có lợi.          - Tuy nhiên, cách Xuân Quỳnh nhấn mạnh quá trình vận động của đôi đá và bạch đàn, chúng ta hiểu rằng sự vận động ấy cũng hàm nghĩa biết ơn:          + Biết ơn bởi đôi đá trần trụi đến mức đông thì rét, hạ thì nắng gắt nay đã trở thành ngọn đồi “xanh tốt bạch đàn”; bởi cây non yếu ớt năm nào đã hiểu “mình sinh ra để làm chi”.          + Cùng nhau, cả hai trở nên tốt đẹp hơn. Hay nói khác đi, qua cách quan sát rất nhân hậu của Xuân Quỳnh, mối quan hệ vốn dĩ có bản chất sòng phẳng đã ngầm kể về sự biết ơn.          - Trong các mối quan hệ của con người, bằng cách “hiểu”, “thương” và cùng làm cho nhau tốt đẹp hơn, chúng ta có thể xây dựng một mạng lưới quan hệ lành mạnh, chân thành.</p>	1,0
	<p><b>Bàn luận, chứng minh vấn đề 2: Giá trị của tương giao và biết ơn</b>          - Trong cuộc sống truyền thống, người ta phải nương vào cộng đồng, làng xóm để chống chọi với thiên nhiên và hỗ trợ nhau trong cuộc sống hằng ngày.          - Ngày nay, nhịp sống gấp rút, các công cụ hỗ trợ hiện đại hơn, con người có thể một mình xử lý nhiều công việc phức tạp một cách nhanh chóng mà không cần sự hỗ trợ của người khác (mua sắm trực tuyến; thậm chí, một bác xe ôm đầu xóm cũng đã bị thay thế bằng nhiều tài xế xe công nghệ xa lạ...) Tình trạng một mình vẫn có thể xử lý được nhiều vấn đề hằng ngày khiến con người cô độc, ít nhu cầu tiếp xúc hơn xưa.          - Chính khi ấy, khi sự gắn gũi về mặt vật lý giảm đi, lòng biết ơn càng trở nên quan trọng hơn bởi:          + Giữ cho con người không bị cơ giới hóa.          + Góp phần thắt chặt mối quan hệ giữa cá nhân với cộng đồng.</p>	1,0

	<b>Mở rộng, phản đề, liên hệ:</b> Biết ơn không phải là gánh nặng, đó là sự kết nối vô hình để biết mình thuộc về đâu.	0,5
	<b>3. Thí sinh chọn câu hỏi về vòng lặp vô nghĩa của cuộc đời</b>	<b>3,0</b>
	<b>Giải thích và xác định đúng vấn đề cần bàn luận:</b> Thí sinh cần xác định rõ vấn đề đề bài đặt ra là cuộc sống có phải là một vòng lặp vô nghĩa và chúng ta nên chọn thái độ sống nỗ lực, dẫn thân hay an nhàn, hưởng thụ. - Hành trình đầu cuối gặp nhau tạo nên một vòng lặp, đất hóa đá rồi lại trở về thành đất. - Giữa hai điểm đầu cuối đất lại về làm đất là một quá trình qua “bao thế kỷ”, qua “rất nhiều biến cố”, đất mềm mại đã hóa thành đồi đá ong trơ trọi, già nua, vô dụng đến nỗi cỏ không mọc được, chim không có chỗ đậu. Cho đến khi, “thương cây trẻ đá rộng lòng cởi mở” và lại trở về làm đất. Cũng là đất nhưng đất nuôi dưỡng cả rừng bạch đàn ấy đã trở thành đất hiểu được ý nghĩa tồn tại của mình: Nhìn bên ngoài là một vòng lặp thực tế là hành trình trưởng thành.	0,5
	<b>Bàn luận, chứng minh vấn đề 1: Cuộc sống có phải là một vòng lặp vô nghĩa?</b> - Nhiều hiện tượng khi quan sát bên ngoài, rất dễ nhận nhầm là một vòng lặp vô nghĩa. - Thực ra, vòng lặp ấy không trở về điểm xuất phát mà tạo thành những xoắn ốc, tích lũy theo nó giá trị của trải nghiệm, của những đúc rút sâu sắc trong cuộc đời. Như trong bài thơ, đồi đá lại trở thành đất nhưng là đất của tình thương và sự cởi mở, đủ nuôi dưỡng cả một rừng bạch đàn.	1,0
	<b>Bàn luận, chứng minh vấn đề 2: chọn thái độ sống nỗ lực, dẫn thân hay an nhàn, tận hưởng?</b> - Hiểu được bản chất của vòng lặp (mà thực chất không lặp vì đó là quá trình tích lũy và phát triển), chúng ta sẽ nhận ra nỗ lực vượt qua biến cố, nỗ lực cống hiến rất quan trọng, giúp chúng ta trưởng thành, trở nên sâu sắc hơn. - Cần biết cân bằng, hài hòa; sống dẫn thân, nỗ lực nhưng phải biết lượng sức mình, tránh nỗ lực thái quá đến kiệt sức; sống an nhàn, tận hưởng trong thư thái, bình an, tránh chây lười, thụ động.	1,0
	<b>Mở rộng, phản đề, liên hệ</b> - Hệ quả của sự an nhàn, hưởng thụ: không biết được giá trị bản thân - Thụ hưởng một chiều là tiền đề của tha hóa.	0,5
	<b>VIẾT BÀI NGHỊ LUẬN VĂN HỌC</b>	<b>6,0</b>
	<b>Yêu cầu chung</b> 1. Đảm bảo yêu cầu cơ bản về cấu trúc bài nghị luận văn học. 2. Đảm bảo chuẩn chính tả và ngữ pháp tiếng Việt. Có cách hành văn mạch lạc, thuyết phục. 3. Đề có tính phân loại thí sinh, vì vậy, người chấm cần đánh giá cao những bài viết có luận điểm mới mẻ, sáng tạo; cách lập luận hợp lý, thuyết phục, lối hành văn hấp dẫn, tinh tế, sắc sảo; có sự lựa chọn và phân tích dẫn chứng phù hợp với vấn đề đang giải quyết.	1,0
2	<b>Giải thích nhận định</b> - “Đánh thức ngôn ngữ”: Sử dụng ngôn ngữ làm chất liệu, luôn khám phá, sáng tạo trong biểu đạt bằng ngôn từ, mỗi lần sáng tạo là một lần tạo ra cách hiểu mới, rung động mới trước ngữ nghĩa và cách thức thể hiện. - “Đánh thức tâm hồn”: Phản ánh và tạo sinh những thế giới mới trong văn chương, khơi dậy sự hiểu biết và rung động mới mẻ, kể cả với những điều tưởng chừng đã quen thuộc, cũ kỹ, làm cho đời sống tâm hồn thêm phong phú, đẹp đẽ. - “Đánh thức” và giáo dục tri thức, tinh thần, rung động thẩm mỹ, tình yêu ngôn ngữ dân tộc ở con người như là sự đánh thức, gìn giữ “căn cốt”, bản chất của văn học.	1,0
	<b>Bàn luận, chứng minh</b> - Trải qua bao vận động, biến đổi, dù hình thức sáng tác, tiếp nhận, lưu trữ thế nào (truyền miệng đến in ấn), văn học vẫn duy trì bản chất “đánh thức” ngôn ngữ, “đánh thức” cái hiểu biết, cái đẹp, cái thiện, sự sáng tạo trong con người. Nhà văn tư duy bằng ngôn ngữ và hướng đến những mục đích, chức năng đẹp đẽ, có giá trị của văn học, phát triển tinh thần nhân văn, tình yêu sự sống.	3,0

<p>-Trong một đời sống thẩm mỹ không ngừng chuyển động, việc “đánh thức” tinh thần mới trong những “xác chữ” cũ gắn với việc xuất hiện các trào lưu, phương thức mới mẻ, hiện đại, mở xẻ sâu sắc khát vọng của nhân loại.</p> <p><b>Đề xuất giải pháp:</b></p> <p>-Giải pháp khai thác thế mạnh khoa học kỹ thuật: dùng công nghệ như một hình thức sáng tác và lưu trữ, nối dài của truyền miệng, in ấn, trong đó, chất văn học là hồn cốt, công nghệ là cách thức thao tác. Nhà văn và người đọc cần trau dồi, phát triển vốn ngôn ngữ, vốn sống, năng lực tư duy sáng tạo bằng ngôn từ, hình tượng, năng lực sử dụng công nghệ trong sáng tạo và tiếp nhận.</p> <p>-Thừa nhận các công nghệ tối tân (thực tế ảo, thực tế tăng cường, không gian 3D, AI,...) sẽ can thiệp – quan trọng là đến mức nào – vào quá trình sáng tác và tiếp nhận văn học: công nghệ như sự nối dài của cây bút, của bàn phím sẽ cùng nhà văn “đánh thức” chất liệu ngôn ngữ, “đánh thức” những tiềm năng tiếp nhận mới ở người đọc. Chẳng hạn, trải nghiệm thực tế ảo sẽ giúp mở rộng trải nghiệm và tưởng tượng về thế giới, về cuộc sống, về những nơi có thể nhà văn không thể đặt chân đến nhưng nhờ đó mà tiếp tục khai mở hiện thực để đưa vào tác phẩm.</p>	
<p><b>Mở rộng, phản đề</b></p> <p>- Công nghệ không thay thế người sáng tạo và sẽ là một phần tất yếu, không thể chối bỏ trong đời sống văn học tương lai.</p> <p>- Công nghệ càng tân tiến và chuyển động nhanh, càng cần những thế hệ nhà văn cởi mở với công nghệ và khát khao đào sâu vào đời sống, có nhiều hiểu biết về ngôn ngữ, năng lực sáng tạo.</p>	1,0

- HẾT -